

סיום מסכת שהצנזור השמיט ממנה קטעים

מאורעות הצי הימי

סיום מסכת שהצנזור השמיט ממנה קטעים: כידוע, המסיים מסכת רשאי לאכול בשר ולשתות יין בתשעת הימים בין ר"ח מנחם אב לתשעה באב, ובערב פסח סיום מסכת פוטר את המסיים ואת המשתתפים בסיום מתענית בכורות. יש, איפוא, לדעת, אם גם סיום מסכת שהושמטו ממנה קטעים נחשב כ"סיום" שאלה זו הריץ רבי יונה שטנצל, אבי לימוד "המשנה היומית וההלכה היומית" לרב, רבי אריה צבי פרומר מקוז'יגלוב, בעל שו"ת "ארץ צבי" וראש ישיבת חכמי לובלין שבפולין, אשר השיב לו כי מתחילה נערכו סעודות מצווה גם על סיום משניות, כפי שנהג אביו (שבת קיח/ב), אף שבזמנו עדיין לא התחבר התלמוד הבבלי. אלא, שאחר שנחתם התלמוד, אין הלמד משניות בלבד "מוצא בלימודו קורת רוח והפקת רצון" מחמת ידיעתו, כי את הגמרא שהוא מקווה בע"ה ללמוד הוא עדיין לא למד. לפיכך, ניתן לקבוע כי אי לימוד הקטעים שהושמטו על ידי הצנזור, אינו מחסר בשמחת המצווה, שהרי קטעים אלו אינם מצויים בידי הרבים ואין בכונת הלומד ללומדם. ממילא, אומנם, אין הוא נחשב למסיים מסכת, אך הוא "מסיים משניות" עם שמחת מצווה מושלמת. . .

מ"א א"א צ"ב (א"א 2)

סימן ע"ד

בענין השמטות הצנזורה בש"ס

המסכתא, כיון שאין דרך שום בן תורה ללמוד זה, וגם הוא אינו עתיד ללומדה, ואין זה מונע שמחתו והפקת רצונו, וכיון שיש לו שמחה של מלוא שלימה, שוב יוכל ידי חובתו בסיום המסכת של משניות לבד, כמו שהיה בימי הגמ' בטרם שסידרו ר"א ורבינא ש"ס בבלי

...

מלבד זה חלקי אמרה נפשי, לאם היה שייכות למאמרים אלו בעצם להמסכתא, לא היה שליטה ל"לענזור" להוציאם משם, כאשר הבטיחנו בתורה (דברים לא, כא): "כי לא תשכח מפי זרעו", אך שהוא כענין שכתוב בפיוט לפ' "זכור": "רושם בזה ספר, בתורה ובנביאים ובכתובים להחפר, להמחות מספר, ולא יכתב עם כל הכתוב לחיים בספר", כן בזה הי' נסיבה מן השמים שיהי' נמחה זכרונו מספר שלא יכתב עם כל הכתוב לחיים בספר, ומאילו בזוה"ק שמחמת שהקב"ה הזכיר את כלפחד ש"מ שנמחל חטאו, הי' זה ענין גדול מי שנמלא שמו בגמ' שסידרו בעלי הש"ס הקדושים, והיתה שכינה מדברת מתוך גרונו, חשיב קלת כאלו הקב"ה הזכיר שמו, וכן בכל פעם שאנו לומדים בגמ' שארץ לאייר כאלו בעל השמועה עומד כנגדו וירושלמי שקלים פ"ב ה"ה, וגם אמרו חז"ל (תנא דבי אליהו, אליהו רבה פרק י"ח): שכל מי ששונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו, נמלא שאם היה נזכר בש"ס היה נחשב קלת בכל פעם כאלו הקב"ה מזכירו, והיה זה עונשו להימחות מספר, ואינו קורא על ה"לענזור": "עת אשר שלט האדם באדם לרע לו" - לענאמו, וד"ל ...

צ"ה, ועש"ק ואר"א.

לכבוד תלמידי ואהובי האבדך חו"צ מ' יונה נ"י שטענצל

אשר הקשה איך עושין סיום בערב פסח לזכורים ובע' ימים שקודם ט"ז לאכול בשר, והא בזמנה מקומות חסר ממה שהוליא ה"לנזור" כידוע, וא"כ אינו סיום שלם. יפה העיר.

ונלע"ד ליישב המנהג, דבאמת ראוי שגם מסכת משניות יחשב סיום, דהרי שורש הדבר בגמ' (שבת קי"ה): "תיתי לי דכי חזינא ארבע מרבנן דשלים מסכתיה, עבידנא יומא טובא לרבנן" והרי בימי הגמ' עדיין לא היה נסדר הגמ' רק המשניות לבד, הנה מצויר להדיא, דמסכת של משניות לבד, ג"כ הוי סיום מסכת. אמנם כאשר לעיקר היו"ט הוא מחמת שהוא שמחה של מלוא, נראה דבעינן תרתי, שיהיה סיום, וגם יהיה לו שמחה מזה, ובימי הגמ' שעדיין לא היה נסדר הגמ' היה לו שמחה מסיום מסכת משניות שהיה אז דבר שלם לענאמו, משא"כ אחר שסידרו רב אשי ורבינא הגמ', אינו מוצא קורת רוח והפקת רצון בסיום מסכת משניות, ואף שהוא סיום מסכת לא חשיב שמחה של מלוא, דאנן סהדי שאינו שבע רצון מזה עדיין, כיון שידוע בענאמו שחסר לו עדיין הגמרא על המסכת.

...

וכל זה בהגמ' שמאוי בידינו ודרך הכל ללומדה, אינו מוצא מרגוע לנפשו כל זמן שלא גמר את כולה, משא"כ במה שחסר ע"י ה"לנזור" ואינו מצוי אצל שום בן תורה כמעט, רק למיעוטא דמיעוטא, ואין מרגיש בענאמו שחסר לו מאומה להשלמת